

Barnfrihet: Hvorfor ønsker noen ikke å ha barn?

Childfree: Why does someone not want to have children?

Melissa Geelmuyden Andersen

Stipendiat, Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen

melissa.andersen@uib.no

Sammendrag

Denne artikkelen handler om hva som gjør at noen mennesker ønsker å være barnfri. Betegnelsen «barnfri» er ment å beskrive personer som lever uten barn fordi de ønsker eller har valgt det selv. Datamaterialet er åtte kvalitative intervjuer med tre menn og fem kvinner mellom 38 og 54 år som alle identifiserer seg som barnfrie. Artikkelen utforsker innvirkningen av individuelle og sosiale faktorer for informantenes ønsker og valg om å være barnfri og diskuterer skillet mellom barnfrihet og ufrivillig barnløshet. Resultatene viser at informantenes forståelse av å være barnfri er noe som har utviklet seg gjennom ulike livsløpsprosesser, der ulike forhold i livssituasjonen har hatt betydning for ønsket eller valget om å leve uten barn. De fleste informantene kunne vært åpne for å få barn dersom livssituasjonen hadde utviklet seg til å bli annerledes.

Nøkkelord

Barnfrihet, frivillig barnløshet, barnløshet, fertilitet

Abstract

This article discusses what makes some people don't want to have children. The term «childfree» is intended to describe people who are childless because they want to or have chosen to. The analysis is based on eight qualitative interviews of three men and five women between the ages of 38 and 54 whom identify themselves as childfree. The article explores the impact of individual and social factors on the interviewees desire to be childfree, and discusses the distinction between voluntary (“childfree”) and involuntary childlessness. The results show that the interviewees understanding of being childfree is something that has developed through various life cycle processes, where different conditions in the life situation have had an impact on the current desire or choice to live without children. Several of the interviewees could have been open to having children if the life situation had developed differently.

Keywords

Childfree, voluntary childlessness, childlessness, fertility

Innledning

I løpet av de siste tiårene har det vært en generell økning i andelen barnløse i hele Europa (Miettinen et al., 2015). Norge er det nordiske landet med lavest andel barnløse, men det er likevel observert en økning blant både menn og kvinner i løpet av de siste tiårene (Jalovaara et al., 2018). Det at noen er barnløse kan være på grunn av medisinske faktorer, slik som infertilitet, men også på grunn av individuelle og sosiale faktorer, slik som f.eks. et ønske om individuell frihet og mangel på samlivspartner. Forskning som har prøvd å si noe om hvorfor noen blir barnløse har ofte rettet søkelyset på *ufrivillig* barnløshet – de som i utgangspunktet ønsker barn, men ikke har fått muligheten til å få det (Grasdal & Lommerud, 2019; Kravdal

& Rindfuss, 2008; Miettinen et al., 2015; Skrede, 2004). Samtidig hører vi stadig om *barnfrie* – de *frivillig* barnløse som har valgt bort barn fra livet sitt. Barnfrihet, eller frivillig barnløshet, blir stadig omtalt i mediene (se for eksempel Hatlen, 2019; Johansen, 2019; Lian, 2019; Berge, 2021). Det er lite forskning om barnfrihet i Norge, men den eksisterende forskningen har vist at det finnes flere mennesker som er barnløse fordi de ønsker eller har valgt å leve et liv uten barn (Fjell, 2008; Noack & Østby, 1983). Det å være barnfri blir ofte knyttet til individualistiske verdier som understreker individuell frihet, selvrealisering og autonomi, og i denne sammenheng blir barnfrihet ofte forstått som et aktivt valg foretatt av individet (Beck & Beck-Gernsheim, 2002; Lindblom, 2018). Men forskning på barnfrihet tyder også på at det eksisterer sosiale prosesser som begrenser individets ønske og mulighet til å få barn – selv om de er *frivillig* barnløse (Fjell, 2008; Engwall & Peterson, 2010; Veevers, 1980).

Jeg bruker betegnelsene «barnløse» og «barnløshet» som generelle samlebetegnelser for de som ikke har barn, «barnfrie» om de (frivillig) barnløse som ikke ønsker eller har valgt bort barn og «ufrivillig barnløse» om de som i utgangspunktet ønsker barn, men av ulike grunner ikke har fått det til. I denne artikkelen er jeg opptatt av de som forstår seg selv som barnfrie. Høsten 2019 intervjuet jeg åtte menn og kvinner mellom 38 og 54 år, informantene ble rekruttert på bakgrunn av at de ikke har barn og selv definerer seg som barnfri eller frivillig barnløs. Det er over 10 år siden det sist ble utført en kvalitativ studie om barnfrie i Norge (Fjell, 2008). Fjell (2008) intervjuet norske barnfrie kvinner og fant at kvinnene kunne typologiseres som «utsettere» eller «avvisere». «Utsetterne» forstås som en gruppe barnfrie som kunne vært åpen for å få barn dersom forhold i livssituasjonen hadde vært annerledes. «Avviserne» blir derimot beskrevet som mindre åpen for å få barn, der en annerledes livssituasjon i liten grad kunne endret det barnfrie ønsket (Fjell, 2008). I denne analysen skal disse typologiene utforskes på nytt, og til forskjell fra Fjell (2008) sin studie blir menn inkludert i analysen. Analysen utforsker samspillet mellom informantenes livsløpshistorier og deres forståelse av egen barnfrihet som et aktivt valg.

Bakgrunn

Mens det er lite forskning om barnfrihet i Norge, er det flere studier som forsøker å forklare hvorfor noen blir barnløse. Det er flere barnløse menn enn kvinner, og denne kjønnsforskjellen blir ofte forklart med at kvinner velger å få barn med menn med høyere sosioøkonomisk status fremfor menn med lav sosioøkonomisk status (Lappegård & Rønsen, 2013). Situasjonen blir dermed slik at noen menn får barn med flere kvinner, mens andre menn forblir barnløse. Flere studier viser nemlig at barnløshet blant menn er mest utbredt blant dem med lav sosioøkonomisk bakgrunn – de som har lav utdanning og lav inntekt (Kravdal & Rindfuss, 2008; Grasdahl & Lommerud, 2019; Skrede, 2004). Blant kvinner har andelen barnløse utviklet seg fra å være høyest blant høyt utdannede til å bli høyest blant lavt utdannede (Jalovaara et al., 2018). Denne endringen blir ofte sett i sammenheng med at kvinner i økende grad tar høyere utdanning, og at familiepolitisk tilrettelegging gjør det enklere for kvinner å kombinere utdanning, arbeid og barn (Esping-Andersen & Billari, 2015; Rønsen & Skrede, 2010). Andelen barnløse kvinner blir derfor ofte forklart på bakgrunn av fremvekst og bruk av prevensjonsmidler (utsettelse og forhindring av graviditet) og infertilitet (som f.eks. resultat av å utsette det første barnet). Ofte blir barnløshet også knyttet til andre sosiale faktorer, som for eksempel å befinne seg i en livssituasjon som ikke har gjort det mulig å få barn (mangel på partner, lav eller ingen inntekt etc.) (Cools & Strøm, 2020; Grasdahl & Lommerud, 2019; Miettinen et al., 2015). Forskning viser også at samlivspartner har innflytelse for menneskers fertilitetsønsker (Cools & Strøm, 2020; Stein et al., 2014), der Cools og

Strøm (2020) finner at den viktigste årsaken til at menn og kvinner i parforhold ikke får flere barn eller ikke får barn i det hele tatt, først og fremst er fordi samlivspartner ikke ønsker det.

Forskningsresultater viser også at noen typer arbeidsforhold kan ha innvirkning på barnløshet og hvor mange barn man får. Kvinner og menn med utdanning innenfor jobber med liten yrkesspesifisitet (f.eks. humaniora, samfunnsvitenskap, kunst og musikk) får færrest barn, og disse utdanningsretningene har høyest andel barnløse (20–25 %) i forhold til andre utdanningsretninger (Lappegård et al., 2011; Lappegård & Dommermuth, 2015; Lappegård & Rønsen, 2005; Rønsen & Skrede, 2010). Trude Lappegård (2006, s. 61–62) argumenterer for at jobber med liten yrkesspesifisitet har oftere en løsere tilknytning til arbeidslivet, hvor det i større grad kan oppstå konsekvenser ved økonomisk usikkerhet som kan gjøre det vanskelig å prioritere barn. Det vil derfor gi mening at andelen barnløse er høyest i disse yrkesgruppene.

Forskningen om barnløshet jeg har presentert frem til nå, viser at ulike forhold begrenser muligheten til å få barn. Barnløshet blir dermed ofte betraktet som *ufrivillig* på grunn av begrensninger knyttet til partnersituasjon, arbeid, infertilitet, lav utdanning og inntekt. Slik som vist til, kommer dette særlig til uttrykk i forskningen om barnløse menn.

Det er få kvantitative undersøkelser i Norge som kartlegger andelen barnløse som beskriver seg som barnfri, men det finnes noen aktuelle funn. Cools og Strøm (2020) undersøker både foreldre og barnløse når de kartlegger hvilke forhold som spiller inn på fertilitetsvalg i Norge og finner at halvparten av den barnløse andelen definerer seg som barnfrie, mens den andre halvdel er ufrivillig barnløse (Cools & Strøm, 2020). Miettinen og kollegaer (2015) kartlegger barnløse i en rekke europeiske land (f.eks. Sverige, Nederland, Østerrike, Italia og Bulgaria) og konkluderer med at gjennomsnittlig 3,2 % av de barnløse mennene og kvinnene beskriver seg som barnfrie, der resten er ufrivillig barnløse (Miettinen et al., 2015). Det er derfor vanskelig å slå fast hvor mange av de barnløse som kan kategoriseres som barnfrie. Operasjonalisering av barnfrihet blir beskrevet som utfordrende fordi det kan eksistere en uklarhet knyttet til de ulike definisjonene og kategoriene som brukes om temaet barnløshet (Miettinen et al., 2015, s. 7). En som er barnløs på grunn av infertilitet kan for eksempel erklære seg selv som barnfri (personen har tidligere ønsket barn, men har i senere tid ombestemt seg), selv om utgangspunktet kan tyde på at vedkommende er ufrivillig barnløs.

Det å være barnfri, eller frivillig barnløs, er et komplekst fenomen, og det er først og fremst en betegnelse som brukes av mennesker som beskriver egen barnløshet som frivillig eller ønsket. Den kvalitative forskningen om dette undersøker hvordan de barnfrie forstår sine egne valg, og hvordan barnfrihet oppfattes generelt i samfunnet (Engwall & Peterson, 2010; Fjell, 2008; Lindblom, 2018; Peterson & Engwall, 2010; Peterson & Engwall, 2015). De barnfrie som er blitt undersøkt har ulike motivasjoner for hvorfor de ikke vil ha barn, men generelt er et ønske om et fritt og fleksibelt liv vanlig – et liv som ikke ville latt seg kombinere med barn (Fjell, 2008; Engwall, 2010; Engwall & Peterson, 2010; Lindblom, 2018). De barnfrie fremstår som fornøyde med sin livssituasjon uten barn, og de angrer ikke. Fjell (2008) finner også at det er ulike idealistiske og følelsesmessige grunner til at informantene ikke ville ha barn. Frihet til å disponere tiden og å reise, overbefolkningsproblemer og karriereambisjoner var blant motivasjonene til de norske kvinnene (Fjell, 2008). På denne måten forstår de barnfrie seg selv som frivillig barnløs – de ønsker, eller har valgt, å prioritere andre ting i livet fremfor det å få barn.

Forskning viser videre at sosiale forhold gjennom livsløpet kan være med på å begrense de barnfries mulighet til å få barn. Fjell (2008) finner at flere av informantene kan typologiseres som «utsetter»: en gruppe som foretar gradvise utsettelse av graviditet. Her er informantens samlivspartner ikke interessert i barn, og graviditet ville gjerne blitt aksep-

tert dersom livssituasjonen (arbeid-, partner- og bosituasjon) hadde vært annerledes (Fjell, 2008). Forskningen om barnfrihet argumenterer derfor for at det i slike tilfeller kan være vanskelig å skille mellom barnfrie og ufrivillig barnløse; i begge tilfeller kunne det blitt barn dersom forholdene hadde lagt til rette for det (Archetti, 2020; Engwall & Peterson, 2010; Fjell, 2008). Fjell finner imidlertid også en gruppe «avvisere» blant informantene, en gruppe som allerede før et samliv avviser et liv med barn. Bestemmelsen er gjort uavhengig av nåværende arbeidssituasjon og samliv, og de visste tidlig at de ikke ville ha barn (Fjell, 2008). Typologien av avviserne kan sammenliknes med Peterson og Engwall (2010) sine funn om svenske barnfrie: kvinnene legger vekt på at de aldri har vært interessert i å få barn og beskriver ønsket om barn som et biologisk fravær (Engwall, 2010; Fjell, 2008; Peterson & Engwall, 2010). I denne gruppen av barnfrie har begrensninger tilknyttet sosiale forhold gjennom livsløpet hatt mindre, eller ingen, betydning for ønsket om å leve uten barn. Det å være barnfri i denne sammenheng fremstår i større grad som et individuelt valg eller et «vedvarende» ønske, fremfor en utsettelsesprosess.

Forskningen om barnfrihet konsentrerer seg i stor grad om kvinner, og det eksisterer derfor mindre forskning om barnfrie menn. Forskningen om barnfrie menn blir i stor grad utført i en komparativ kontekst med kvinner, der hensikten er å utforske hvilke kjønnsforskjeller som kommer til uttrykk. Her viser forskningen at menn opplever mindre stigmatisering og sanksjoner enn hva kvinnene gjør i sine sosiale omgivelser (Engwall, 2010; Lindblom, 2018; Peterson & Engwall, 2010). Ønsket om å være barnfri kommer også sterkere til uttrykk blant kvinnene enn mennene som ble intervjuet (Engwall, 2010; Peterson & Engwall, 2010). Mens kvinnene beskriver ønsket om barn som et biologisk fravær gjennom hele livet, er ikke dette et fravær som blir beskrevet av mennene. Mennene uttrykker ikke like sterke begrunnelser for å være barnfri slik som kvinnene gjør. De fremhever heller fordelene som har oppstått som barnfri (Engwall, 2010; Peterson & Engwall, 2010).

Data og metode

Hvordan barnfrihet oppleves kan være svært variert og komplekst, men kvalitative intervjuer kan gi tilgang på individenes egne erfaringer, meninger og opplevelser. Datamaterialet i denne analysen består av åtte kvalitative intervjuer av voksne menn og kvinner i Norge som identifiserer seg som barnfrie eller frivillig barnløse. Artikkelen bygger på min masteroppgave *Jeg må ikke ha barn i livet mitt for at livet skal gi mening : En kvalitativ undersøkelse om barnfrihet blant menn og kvinner i Norge* (2020) I intervjuene ble informantene spurt om hvorfor de ikke ønsker barn, hvordan de beskriver egen barnfrihet og hvordan de opplever det å være barnfri i et «barnevennlig» samfunn.

I rekrutteringsprosessen var jeg interessert i å komme i kontakt med menn og kvinner som identifiserer seg som barnfrie. Siden barnfrihet kan betraktes som en mer eller mindre varig beslutning, valgte jeg å basere utvelgingen på voksne som hadde mindre sjanse for å ombestemme seg enn hva f.eks. menn og kvinner i 20-årene har. Alle informantene er mellom 38 og 54 år. Jeg valgte også å se til heteroseksuelle barnfrie, fordi barnfrihet kan i større grad betraktes som et normbrudd for heteroseksuelle enn homofile. Alle informantene fikk informasjon om undersøkelsens tema og invitasjon om deltakelse på mail. Etter at informantene meldte interesse, fikk de tilsendt et informasjonsskriv og avga sitt samtykke om deltakelse. Datainnsamling ble utført i perioden august–desember i 2019. Det ble gjennomført totalt 8 individuelle intervjuer med 3 menn og 5 kvinner, fra 3 ulike storbyer i Norge. I utgangspunktet var målet å få en jevnere kjønnsfordeling i datamaterialet, men på grunn av utfordringer med å finne barnfrie menn som ville la seg intervjuet, ble det en skjev kjønnsfordeling i utvalget.

Jeg har ikke klart å finne aktuelle organisasjoner eller register for barnfrie menn og kvinner i Norge som jeg kunne be om hjelp fra. For å få tilgang på informanter har det derfor vært nødvendig å bruke mitt eget sosiale nettverk, og fem av informantene fikk invitasjon til å være med på undersøkelsen via felles bekjente. Når informanter rekrutteres via felles bekjente kan det oppstå en mulighet for at informantene kan presentere seg selv annerledes, særlig når tematikken potensielt er sårbar slik som i denne analysen. Datamaterialet kan derfor arte seg noe annerledes enn om informantene var rekruttert utenfor mitt eget nettverk, men det betyr ikke nødvendigvis at datamaterialet blir svakere. Informantene har snakket åpent om den barnfrie livssituasjonen som har utviklet seg, og det er dette som er grunnlaget for analysen.

Den sjette informanten ble kontaktet direkte etter å ha skrevet et leserinnlegg om barnfrihet. De to siste informantene ble rekruttert på bakgrunn av snøballutvelging (Browne, 2005), og jeg kom i kontakt med dem gjennom to av informantene jeg allerede hadde intervjuet. Et problem med snøballutvelging er risikoen for at mange informanter fra samme nettverk kan tenkes å dele like erfaringer, noe som kan begrense datamaterialets variasjon. Jeg betrakter ikke dette som et problem for denne analysen, fordi det har vært nødvendig å bruke snøballutvelging for å komme i kontakt med flere informanter. Datamaterialet består av et lite utvalg, og resultatene er derfor eksplorerende og analysen begrenset.

Alle intervjuene ble tatt opp på lydopptak som senere ble transkribert. I det forberedende analysearbeidet ble sentrale ord og beskrivelser kodet og kategorisert slik at jeg fikk en bred og detaljert oversikt over innholdet i intervjuene. Analysen tar utgangspunkt i informantenes livsløpshistorier og er basert på en abduktiv tilnærming som utforsker samspillet mellom litteraturen som redegjøres og det empiriske datamaterialet. Flere av informantenes historier om hvorfor de er og har blitt barnfrie samsvarer med Fjell (2008) sin typologi av «utsettere» og «avvisere». Analysen utforsker derfor disse typologiene på nytt og vektlegger diskusjon av informantenes forståelse av egen barnfrihet i et livsløpsperspektiv. Analysen går nærmere inn på hva informantene legger i barnfrihet som et valg og diskuterer betydningen av individuelle og sosiale faktorer.

Alle informantene har middelklassebakgrunn, der alle, bortsett fra Trond, har høyere utdanning. Det betyr ikke nødvendigvis at det er en sammenheng mellom høyere utdanning og det barnfrie ønsket. Det har vist seg at det er enklere å rekruttere informanter med høyere utdanning til kvalitativ forskning (Andrews & Vassenden, 2007). De fleste informantene har arbeid som er relevant for utdanningen sin. Andreas arbeider som fysioterapeut, Maja som ingeniør og Kathrine som forsker. Resten av informantene har atypisk arbeid. Trond, Tone og Nora arbeider som frilansjournalister og Einar og Mia som selvstendig næringsdrivende. Atypisk arbeid er arbeid som ikke er fast ansettelse og kjennetegnes av løsere tilknytning til arbeidslivet, mindre forutsigbarhet, uregulerte arbeidstider og midlertidige kontrakter (Arlinghaus et al., 2019). Hvorvidt det kan eksistere en sammenheng mellom slike arbeidsforhold og det å forstå seg som barnfri, er blant spørsmålene jeg vil diskutere.

En utsettelsesprosess: Det var aldri et aktivt valg

I likhet med tidligere forskning er det noen av informantene i denne analysen som kan typologiseres som «utsettere» (Fjell, 2008). Andreas og Maja beskriver at de kunne vært åpen for å få barn dersom livssituasjonen hadde utviklet seg til å bli annerledes. Disse informantene har ved tidligere anledninger sett for seg barn i fremtiden, men begrensninger knyttet til deres partnersituasjon og livsstil har gjort at den barnfrie tilværelsen har «blitt sånn». Andreas (40-årene) så for seg et liv med barn før han møtte sin nåværende partner i slutten

av 20-årene, og hadde ikke tenkt over muligheten til å være barnfri. En slik forestilling kan relateres til det å få barn som en tatt for gitt virkelighet, eller en norm, i samfunnet (Engwall & Peterson, 2010). Andreas sin plan om å følge normen ble utfordret, og han beskriver prioritering av samlivet som den viktigste årsaken til at han er barnfri:

Andreas: 'Kaia' [partner] har aldri ønsket barn [...] også har det vel egentlig blitt sånn da jeg tenkte 'åja! så det er også en mulighet!' egentlig [...] Også var jeg egentlig mer interessert i å være sammen med Kaia enn at jeg hadde et ønske om å få barn, men jeg tror også hvis jeg hadde vært sammen med en som var veldig keen på å få barn, så ville jeg sikkert hatt barn nå. Så det kunne slått begge veier, jeg hadde ikke noe sånn verken ønske [om å få barn] eller ønske om å slippe.

I sitatet beskriver Andreas at han kunne vært åpen for å få barn dersom «Kaia» hadde ønsket det, eller hvis han hadde møtt en annen som hadde ønsket det. Selv om en annerledes livssituasjon kunne ført til barn for Andreas, setter han pris på den frie livsstilen som barnfri i dag. Andreas verdsetter friheten og fleksibiliteten til å reise når han vil, dra på ulike arrangementer og styre sin egen hverdag. Han beskriver dette som en viktig begrunnelse for at han ikke ønsker barn i dag.

Slik som Andreas, har Maja (50-årene) ved tidligere anledninger sett for seg barn en gang i fremtiden. For Maja har det vært viktig å prioritere en fri livsstil preget av diverse fritidsaktiviteter, noe som har gjort at spørsmål om graviditet aldri har passet inn i livssituasjonen hennes:

Maja: Det er liksom ja... og da var jo på en måte – to og trede sant og fremdeles liksom opptatt av fest og moro hehe, og litt sånn... og da hadde jeg lyst på dette her, veldig hekta på både sykling, trening, fjellturer altså sånne ting da [...] jeg var mer opptatt av å gjøre sånne ting og jeg liksom tenkte, ja, jeg var rett og slett ikke klar for det livet med barn og jeg så ikke for meg, jeg kunne ikke se for meg selv i en sånn setting [...] men jeg var liksom sånn ja barn en gang i tiden og sånn sant. Men det er langt frem og sånt, jeg var mer opptatt av fest og moro og gøy [...] jeg har aldri vært litt sånn, det med A4 liv, det å slå seg til ro og bygge hus eller... altså det har aldri vært interessant for meg.

Mens Andreas sine beskrivelser tyder på at han kunne fått barn dersom forholdene hadde vært tilrettelagt for det, viser Maja sine beskrivelser at hun har unngått å etablere et «A4-liv» gjennom livsløpet. Det har aldri dukket opp et riktig tidspunkt til å vurdere barn, og dette understrekes da hun møtte sin nåværende partner i begynnelsen av 30-årene:

Maja: Og det [...] ble bare litt sånn, nei... og når jeg da traff en mann som ikke heller var så veldig giret på barn, så ja, ble det liksom ikke.

En annerledes livssituasjon kunne ført til barn for Andreas og Maja, og i motsetning til de andre informantene i datamaterialet, beskriver verken Andreas eller Maja sin barnfrihet som et «aktivt valg». Det er noe som har oppstått gjennom en utsettelsesprosess (Maja), eller som et resultat av å prioritere et samliv med partner fremfor et familieliv (Andreas). Maja bemerker at «[jeg] vil ikke si at jeg har aktivt eller bevisst valgt det bort», og Andreas understreker «det var jo Kaia sitt valg og jeg ble på en måte med på det». Informantene distanserer seg fra barnfrihet som et aktivt valg, samtidig som de opplever å ikke tilhøre en kategori av ufrivillig barnløse. Ulike hendelser og prioriteringer gjennom livsløpet har ført til at det å få barn aldri har blitt et aktuelt tema, og deres opplevelse av å være barnfri har bare «blitt

sånn». Andreas og Maja forstår seg selv som barnfrie, eller frivillig barnløse, fordi barn aldri har vært et savn eller noe de har prøvd å få.

Avvisning av barn: Et aktivt valg som kommer innenfra

En annerledes livssituasjon har liten betydning for barnfrie som kan typologiseres som «avvisere» (Fjell, 2008). I likhet med Fjell (2008) sin studie, er det mulig å gjenkjenne en gruppe avvisere i denne analysen. Tone, Kathrine og Einar beskriver at de fra ung alder har visst at de aldri ville ha barn, og at deres *valg* om å være barnfri har i stor grad formet livssituasjonen. Kathrine (30-årene) har visst siden hun var liten jente at hun ikke ville ha barn, og det barnfrie ønsket beskrives som noe som kommer innenfra:

Kathrine: [...] tror jeg var 12 år gammel [...] jeg fikk et slags, sånn der... nærmest en sånn der panisk realisering av at shit... jeg er jente! Det betyr at jeg blir dame, det betyr at jeg blir mor [...] Det var på en måte, altså... jeg må ha vært mindre enn 12, kanskje 10, jeg vet ikke. Jeg var ung. Ehm... og den sånn [gisper etter pust] «herregud!» og bare umiddelbart 'det går ikke!' og sånn har det alltid vært. Eh, altså fra første gang jeg tenkte den tanken så har det bare vært sånn.

Det å bringe et annet menneske til verden er en handling hun ikke vil ha ansvar for. Det å få barn er noe av det verste som kunne skjedd, og det er ingenting som kunne endret hennes ønske om å være barnfri, ifølge Kathrine. Hun har vært i forhold med sin samlivspartner i nesten 10 år, og hun forteller at det var viktig for henne å etablere et barnfritt forhold da de møtte hverandre:

Kathrine: Fordi at sånn som det foregikk så var det egentlig i stor grad at okei jeg sa det, og han sa 'ah! interessant' også hadde vi noen samtaler liksom, veldig udramatisk. Eh, også svarer jeg at dette her altså, her er det på en måte ikke noe kompromiss, dette er såpass viktig for meg, eh... jeg kommer ikke til å få barn for å være grei, så hvis det er viktig for deg så er det en avgjørelse du må ta og da kan det ikke bli oss uansett hvor jævlig det hadde vært [...] så for han var det sånn at han kunne se for seg et liv uten barn og det er helt udramatisk for han.

Dersom samlivspartner hadde ønsket barn ville forholdet blitt avsluttet, og en annerledes partnersituasjon kunne ikke ha hatt påvirkning på Kathrine sitt ønske om å være barnfri slik hun beskriver det. Hennes historie skiller seg ut fordi hun fremhever ikke konkrete begrunnelser og motivasjoner slik som de fleste informantene gjør. Tone (50-årene) har også tatt avstand fra tanker om barn helt siden hun var en liten jente, og i likhet med Kathrine begrunner hun ikke det barnfrie ønsket. Både Kathrine og Tone beskriver det barnfrie ønsket som noe som har vært med dem gjennom hele livet. Tone forteller at det å ønske seg barn har aldri vært naturlig for henne:

Tone: [...] har alltid passet på å ikke bli det [gravid]. Så tenker jeg at for meg har det vært naturlig for meg som menneske, et valg. Eller det er ikke et valg en gang, jeg har jo ikke villet [...] fordi det har ikke vært naturlig for meg.

Sitatet illustrerer et viktig poeng i måten Tone og Kathrine forholder seg til egen barnfrihet på: de har aldri vurdert å få barn, og de har derfor aldri behøvd å ta et valg. Likevel blir deres avvisning av barn beskrevet som et *aktivt valg* gjentatte ganger i intervjuene. Kathrine beskriver livet uten barn som et valg fordi hun opplever å gjøre et normbrudd, og når hun

ikke følger normen om å ønske seg, eller å få barn, opplever hun at hun har tatt et valg ved å ikke følge strømmen. På samme måte er også Tone opptatt av at hun har tatt et valg, og hun begrunner det med «ellers hadde jeg jo vært ufrivillig barnløs». De identifiserer seg som barnfri fordi de er barnløse av egen frie vilje, og det betraktes derfor som et aktivt valg fremfor noe «ufrivillig» eller noe som har «blitt sånn». Det som skiller Tone fra Kathrine, er at hun i likhet med utsetterne fremhever en mulighet for at graviditet kunne blitt vurdert dersom samlivspartner hadde hatt et ønske om det:

Tone: Vi [Tone og partner] har også snakket om at hvis vi hadde villet hatt barn så kan det jo godt hende at vi hadde barn, det vet jo man aldri [...] eh, det kunne sikkert vært det samme da og, at jeg kanskje ikke ville hatt barn, men kanskje jeg ville hatt en partner som hadde mye sterkere ønske om å ha barn [...] og da kan jo du også på en måte... havne i å ha barn.

Tone forteller også at store deler av livet hennes har vært preget av sykdom. Hun hadde spiseforstyrrelser i ung alder, og i midten av 30-årene fikk hun en livstruende sykdom. Hun beskriver sykdom som en bekreftende årsak til at hun og samlivspartner ville fortsatt være barnfri:

Tone: Tenkte at da var det sånn at vi lurer ikke på om vi skulle få [barn] [...] da var det mer sånn at jeg var redd for å bli... gravid egentlig altså.

For Tone blir graviditet betraktet som en redsel knyttet til sykdom, noe som kan forbindes til de kroppslige endringene en slik prosess medfører. Tone er tydelig på at sykdom aldri har vært en årsak til at hun ikke vil ha barn, men det er likevel mulig å anse sykdommen som begrensende for et barneønske.

Slik som Kathrine og Tone, har Einar (40-årene) visst siden han var ung at han ikke ville ha barn, og det beskrives som en medfødt egenskap:

Einar: Jeg tror jeg bare er født sånn [...] det er et eller annet jeg mangler som andre har, som gjør at den delen ut av hjernen om det med unger som skal slå inn, at det ikke kommer da.

I motsetning til Kathrine og Tone, legger Einar frem konkrete begrunnelser for hvorfor barn aldri har passet inn i livet hans. Han beskriver den barnfrie tilværelsen som et aktivt valg; et valg som ble foretatt fordi han ønsket å leve et «selvrealiserende liv». Det å utvikle seg selv på «privaten» og gjennom arbeid er noe han forbinder med selvrealisering:

Einar: [...] jeg er nok et resultat av den der selvrealiserende samfunnet som nå har... sikkert kommet på slutten av 90-tallet frem til nå [...] selvrealiserende liv i en selvrealiserende jobb [...] Man skal utvikle seg både på privaten selv, en skal ha en jobb som gir mening.

Einar beskriver videre at han er glad i friheten til å reise og bosette seg ulike steder i verden. Han reiser mye i forbindelse med arbeid, men også for å delta på diverse kulturelle og sosiale aktiviteter (f.eks. mat, drikke og konserter) på «privaten». Selvrealisering gjennom en fri livsstil som er preget av karriereutvikling, reising og sosiale aktiviteter fremstår som viktig for Einar. Dersom Einar hadde fått barn, ville han mistet muligheten til å leve et selvrealiserende liv. Slik som Kathrine, har det vært viktig for Einar å være sammen med en partner som ikke vil ha barn:

Einar: [...] det hadde vært krøll hvis jeg ville ha unger og hun ikke [...] hvis hun ville ha unger og jeg ikke, så betyr det også samtidig at nå må vi mest sannsynlig skille oss eller noe sånt da.

For avviserne i denne analysen har det vært viktigere å unngå barn enn hva det har vært for utsetterne, og det forstås som et aktivt valg. Det aktive valget blir sett på som et individuelt eller selvbestemt valg fordi det knyttes til egen fri vilje om å gå sin egen vei i livet. Det er dermed mulig å forstå hvorfor utsetterne i analysen distanserer seg fra barnfrihet som et aktivt valg; nemlig fordi de forstår egen barnfrihet i lys av begrensninger som har oppstått gjennom livsløpet. Selv om avviserne er opptatt av at det er lite som kunne endret det barnfrie valget, viser denne analysen at forhold knyttet til helse, samlivspartner og livsstil kan være med på å påvirke et slikt valg, og i likhet med utsetterne er det en mulighet for at de kunne vært åpen for å få barn dersom livssituasjonen hadde lagt til rette for det.

En avgjørelse bestemt av flere forhold

Frem til nå har analysen vist at det er mulig å forstå flere av informantene som utsettere og avvisere. Mens utsetterne gir tydelige beskrivelser av at livet uten barn har «blitt sånn», er avviserne opptatt av at deres barnfrihet er selvvalgt. Det er likevel noen informanter som skiller seg fra de øvrige typologiene. Mia, Trond og Nora beskriver livet uten barn som et aktivt valg, samtidig som de bemerker at dette valget ikke har vært helt uavhengig av begrensende forhold i livssituasjonen. I likhet med avviserne har Mia (40-årene) fra og med ung alder sett for seg et liv uten barn. Slik som Einar, har Mia også vært opptatt av å utvikle seg selv gjennom en livsstil preget av karriere og kulturaktiviteter:

Mia: Jeg har prøvd mange ganger å se tilbake til når jeg var sånn... på ungdomsskole og gymnas og du ser for deg hvem du skal bli, så var det aldri et barn inne i det bildet. Jeg har alltid sett for meg at jeg skal reise, få en karriere og at jeg skulle drive med disse kulturaktivitetene mine.

I dag er hun ansvarlig for et tidkrevende firma, og hun er tydelig på at jobben er viktig for henne og tar mye plass i livet hennes. Selvrealisering gjennom karriere og livsstil blir beskrevet som en viktig årsak til at Mia har valgt bort barn. Samtidig som hun ser sitt barnfrie valg i lys av en selvrealiseringsprosess, bemerker hun at forhold i livssituasjonen har vært med å påvirke valget. Mia fikk en hormonsykdom i midten av 20-årene som gjorde henne infertil frem til midten av 30-årene. Siden Mia aldri har ønsket barn, ser hun ikke på sykdommen som avgjørende i seg selv for den barnfrie tilværelsen. Det fremstår heller som en medvirkning, sammen med andre faktorer, til at barn aldri ble aktuelt. Mia beskriver også sitt nåværende og fremtidige omsorgsansvar som viktige årsaker til at hun har valgt bort barn. Mia har en lillesøster med nedsatt funksjonsevne, som hun alltid har hatt et stort omsorgsansvar for. Samtidig er hun innstilt på å ta flere omsorgsoppgaver i fremtiden for sine foreldre:

Mia: Jeg har allerede et stort omsorgsansvar, jeg har på en måte barn hehe. Lillesøsteren min er jo et voksent barn på en måte [...] jeg er jo på en måte enebarn på den måten at jeg har to aldrende foreldre som også kommer til å trenge hjelp så jeg har... jeg har mye omsorgsoppgaver i min fremtid.

Mia ser på valget om å leve uten barn som frivillig, eller individuelt bestemt, fordi hun har hatt et livslangt ønske om å utvikle en livsstil som ikke ville latt seg kombinere med barn. Samtidig blir valget sett i lys av ufrivillige faktorer; sykdom har gjort det umulig å bli gravid

i en periode, og omsorgsoppgaver i familien har krevd nok tid og ressurser til at Mia opplever at hun allerede har realisert en form for omsorgsansvar.

Trond (50-årene) og Nora (40-årene) beskriver den barnfrie tilværelsen som et aktivt valg, men som et valg de foretok på et bestemt tidspunkt i livet. Trond tenkte ikke på om han hadde lyst på barn før han bestemte seg for å være barnfri i midten av 20-årene. Det å reise, delta på sosiale aktiviteter og arrangementer har vært sentrale prioriteringer gjennom livsløpet, og denne livsstilen ble betraktet som en viktig motivasjon for at han ikke ville ha barn. Selv om Trond beskriver livet uten barn som et individuelt valg, utelukker han ikke at sosiale forhold i livssituasjonen har vært med på å legge føringer for valget. Trond møtte sin nåværende samlivspartner da han fant ut at han ville være barnfri, og han forteller at hennes ønsker har påvirket valget:

Trond: Selv om jeg helt klart hadde begynt å tenke de tankene [om å ikke få barn], så møter du noen du blir glad i også... ser ting veldig annerledes ut, du får andre perspektiver på sånne spørsmål da, men jeg fikk jo ikke det og... det hadde selvfølgelig også mye å gjøre med at jeg møtte en person som heller ikke hadde spesielt lyst på barn. Så det farger jo veldig de ønskene og de behovene og det synet vi har hatt rundt slike spørsmål.

Trond sin partner har heller aldri ønsket barn, og han påpeker i intervjuet at han kunne vært åpen for barn dersom partneren hadde ønsket det. Trond har lenge arbeidet som frilansjournalist, og hans arbeidshverdag er preget av reising og uforutsigbare arbeidstider. Han beskriver frilansarbeid som en del av sin livsstil og en begrensning for å få barn:

Trond: [...] så har jeg vært frilans hele livet også frem til jeg var 40 da og etter at jeg ble 50 [...] så det har utvilsomt preget livet mitt og livsstilen min [...] det har det. Eh, og det igjen vil også ha en påvirkning på det å få barn, det tror jeg.

Nora forteller at hun ble kjent med det barnfrie fenomenet i starten av 20-årene da hun studerte og traff medstudenter som ikke ønsket barn. Selv om hun var kjent med muligheten til å være barnfri så hun for seg, slik som utsetterne, barn i fremtiden da hun var yngre. I slutten av 20-årene opplevde Nora et press om å få barn, noe hun knytter til den «biologiske klokken». Hun hadde ikke en partner på tidspunktet og vurderte graviditet på egenhånd dersom hun ikke fant riktig partner:

Nora: [...] jeg tenkte såpass masse på det de neste par årene at jeg eh... at jeg begynte å vurdere om jeg skulle få det på egenhånd. Det dukket jo ikke opp noen andre som jeg var i lag med på den tiden heller og da kjente jeg veldig på den der biologiske klokken som vi alltid hører om.

I likhet med Nora, er det flere av kvinnene i datamaterialet som beskriver et opplevd press om å få barn, og dette presset beskrives ikke av de mannlige informantene. Kvinnenes opplevelser av press kan være et resultat av at det foreligger en normativ forventning om å få barn, og at denne forventningen er sterkere tilknyttet det å være kvinne enn å være mann (Fjell, 2008; Lindblom, 2018; Peterson & Engwall, 2010). Opplevelsen av presset førte til at Nora ønsket å ta en beslutning på om hun ville ha barn eller ikke, og på et tidspunkt bestemte hun seg for å ikke få barn:

Nora: [...] rett etter jeg hadde liksom bestemt meg for det [å være barnfri], så da løsnet et eller annet. Da var det sånn, da var jeg fire og trede og da var det sånn 'nei, vet du hva? Det skal jeg

på ingen måte. Jeg skal på ingen måte til noe Danmark, jeg skal på ingen måte ha unge på den greien der. Jeg tror faktisk ikke jeg skal ha unge i det hele tatt, for jeg har jo ikke lyst på det en gang' [...] jeg bare landet og bare sånn... brystet bare åpnet seg puster ut lettet Oh, hvor deilig liksom! Og eh... Den hadde jeg nok kjent på, at den var i ferd med å forsvinne når jeg begynte å vurdere det å få unger.

Nora ønsket å bevare en fri livsstil fremfor det å få barn, og etter at hun bestemte seg for være barnfri, begynte hun å arbeide som frilansjournalist. Både Nora og Trond problematiserer kombinasjonen av frilansarbeid og barn, og det er mulig å betrakte arbeidssituasjonen som en påvirkningsfaktor for det barnfrie ønsket. I likhet med utsetterne er det en mulighet for at Mia, Trond og Nora kunne vært åpen for å få barn dersom livssituasjonen hadde vært annerledes, men slik som avviserne, er de opptatt av at de har tatt et aktivt valg om å være barnfri. Det barnfrie valget blir betraktet som individuelt bestemt fordi de har ønsket å prioritere en bestemt livsstil. Samtidig blir valget sett i sammenheng med ulike begrensninger som har oppstått i livssituasjonen.

Avsluttende diskusjon

Barnfrihet bryter med det normaliserende synet om at det å få og ønske seg barn er naturlig og noe alle vil gjøre i livet (Fjell, 2008; Lindblom, 2018; Peterson & Engwall, 2010). Det er derfor ikke overraskende at de fleste informantene opplever å gjøre et normbrudd, føler på et press og ser på det barnfrie livet som et individuelt valg. Individualiseringsteoretikere fremhever at individet i det moderne samfunnet har fått økt ansvar for egne handlinger (Bauman, 2000; Beck, 1992; Giddens, 1991). Giddens (1991) beskriver selvidentiteten som et refleksivt prosjekt som den enkelte er ansvarlig for; individet har mulighet til å frigjøre seg fra tradisjonelle normer og bestemme selv hva livet skal inneholde. Mennesket kan derfor velge bort barn og skape sin egen mening med livet. I intervjuene vektlegger de fleste informantene en fri livsstil som en begrunnelse for at de ikke ønsker å prioritere barn i livet – en livsstil som innebærer frihet og fleksibilitet til å styre egen hverdag og utforske kultur- og fritidsaktiviteter. Fra et individualiseringsperspektiv kan det være mulig å forstå det barnfrie fenomenet i sammenheng med et økt individualisert samfunn, men analysen viser likevel at føringer knyttet til sosiale forhold og hendelser i livsløpet har vært med på å legge rammer for informantenes valg.

Tidligere forskning har vist at barnfrihet ikke nødvendigvis behøver å forstås som et valg, men at det kan fremstå som en utviklingsprosess (Fjell, 2008; Veevers, 1980). Analysen har vist hvordan den barnfrie tilværelsen har utviklet seg og oppstått gjennom ulike livsløpsprosesser, og hvordan informantene forstår egen barnfrihet er med på å illustrere skillelinjene mellom de ulike prosessene. Mens utsetterne tar avstand fra egen barnfrihet som et individuelt valg og ser dette i sammenheng med livssituasjonen, er resten av informantene opptatt av at de har tatt et aktivt valg. Dette kommer tydeligst frem blant avviserne, og de forstår det selv at ytre faktorer i liten grad kunne fått dem til å ombestemme seg. I den tidligere forskningen blir avvisergruppen beskrevet som utelukkende avvisere, der det er få eller ingen begrensninger knyttet til informantenes ønsker og muligheter til å få barn (Fjell, 2008). I denne analysen viser det seg at det ikke er så store forskjeller mellom informantene når det kommer til spørsmålet om hvorvidt en annerledes livssituasjon kunne gjort dem åpen for å få barn.

Ulike sosiale og individuelle faktorer har hatt en viktig innvirkning for det barnfrie livet til de fleste informantene. Arbeidssituasjon, partnersituasjon og helse har vært med på å

begrense et ønske om barn, og forståelsen av barnfrihet som et *frivillig* valg blir utfordret. Partnersituasjonen, eller samlivspartner sine ønsker, har hatt en særlig viktig betydning for å ikke få barn. Dersom det hadde dukket opp en partner til riktig sted og tid, eller hvis samlivspartner hadde ønsket barn, er det en mulighet for at barn kunne blitt aktuelt. Sykdom har ført til at spørsmål om graviditet ble uaktuelt for Mia og Tone, og deres avvisning av barn kan derfor sees i sammenheng med sykdomsforløpet. Resultatene tyder også på at enkelte arbeidsforhold kan være med på å begrense ønsket om å få barn. Halvparten av informantene ønsker å arbeide innenfor frie og fleksible rammer, og det å få barn passer ikke inn ved siden av arbeidslivet deres. Noen knytter dette direkte til et ønske om å bygge karriere, og andre ønsker å ha frihet og fleksibilitet til å arbeide frilans. Arbeidsdagene til disse informantene kjennetegnes ved å være atypiske – de er preget av varierende arbeidstider, økonomisk usikkerhet og uforutsigbarhet. Slike yrkesretninger kan derfor gjøre det vanskelig å kombinere arbeid og barn.

Forskjellen mellom barnfrihet og ufrivillig barnløshet kan på mange måter være utydelig. Som vist tidligere, er store deler av forskningen om barnløshet preget av å forstå det som noe ufrivillig. Mangel på samlivspartner og lav sosioøkonomisk status er lagt frem som viktige årsaker til ufrivillig barnløshet blant menn. De barnfrie mennene i denne analysen skiller seg fra de ufrivillig barnløse ved at de har middelklassebakgrunn og samlivspartnere. Selv om informantene befinner seg i parforhold, viser analysen at samlivspartner sine ønsker har hatt en viktig innvirkning på det barnfrie ønsket, noe som samsvarer med forskningsresultater om viktige årsaker til at mennesker i parforhold ikke får (flere) barn. De fleste informantene kunne vært åpen for å få barn dersom samlivspartner hadde ønsket det, og dette beskrives av både mennene og kvinnene. De som definerer seg som barnfrie bærer likhetstrekk med de ufrivillige barnløse ved at de kunne fått barn dersom livssituasjonen hadde vært annerledes, og det vil være mulig å argumentere for at det å være barnfri ikke er like frivillig som individet ønsker. Likevel er det et viktig poeng at de barnfrie er opptatt av at de er frivillig barnløse – de mener selv at de har forbedret sin livskvalitet og livsstil med å ikke få barn. Uansett hvordan forholdene har tilrettelagt for den barnfrie tilværelsen, presenterer de seg selv som fornøyde uten barn, og det har aldri vært et savn.

Referanser

- Andersen, M. G. (2020). *Jeg må ikke ha barn i livet mitt for at livet skal gi mening: En kvalitativ undersøkelse om barnfrihet blant menn og kvinner i Norge* [Masteroppgave]. Universitetet i Bergen.
- Andrews, T. & Vassenden, A. (2007). Snøballen som ikke ruller. Utvalgsproblemer i kvalitativ forskning. *Sosiologisk Tidsskrift*, 15(2), 151–163. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2928-2007-02-02>
- Archetti, C. (2020). *Childlessness in the Age of Communication*. Routledge.
- Arlinghaus, A., Bohle, P. & Iskra-Golec, I. (2019). Working Time Society consensus statements: Evidence-based effects of shift work and non-standard working hours on workers, family and community. *Industrial health*, 57(2), 184–200. <https://doi.org/10.2486/indhealth.sw-4>
- Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity*. Polity Press.
- Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. SAGE.
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: Institutionalized Individualism and Its Social and Political Consequences*. SAGE.
- Berge, L. V. (2021, 13. februar). *Debatt: – Det er ikke synd på meg heller, Tina!* Bergens Tidende. <https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/X8dMrr/det-er-ikke-synd-paa-meg-heller-tina>

- Browne, K. (2005). Snowball sampling: Using social networks to research non-heterosexual women. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), s. 47–60. <https://doi.org/10.1080/1364557032000081663>
- Cools, S. & Strøm, M. (2020). *Ønsker om barn – en undersøkelse om fertilitet, arbeidsliv og familiepolitikk* (IFS Rapport 2020: 5). Institutt for samfunnsforskning.
- Engwall, K. & Peterson, H. (2010). *Frivillig barnløshet. Barnfrihet i en nordisk kontekst*. Dialogos Förlag.
- Engwall, K. (2010). Barnfria män i Sverige. I K. Engwall & H. Peterson (Red.), *Frivillig barnløshet. Barnfrihet i en nordisk kontekst* (s. 334–352). Dialogos Förlag.
- Esping-Andersen, G. & Billari, F. C. (2015). Re-theorizing Family Demographics. *Population and development review*, 41(1), 1–31. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00024.x>
- Fjell, T. (2008). *Å si nei til meningen med livet? En kulturvitenskapelig analyse av barnfrihet*. Tapir Akademisk Forlag.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Polity Press.
- Grasdal, A. L. & Lommerud, K. E. (2019). Barnløshet blant menn i Norge – hvem er de, og hvor bor de? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(4), 268–284. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-04-01>
- Hatlen, T. (2019, 18. august). *Lykkelig singel og frivillig barnløs*. VG. <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/qL7PeO/lykkelig-singel-og-frivillig-barnloes>
- Jalovaara, M., Neyer, G., Andersson, G., Dahlberg, J., Dømmermuth, L., Fallesen, P. & Lappegård, T. (2019). Education, Gender, and Cohort Fertility in the Nordic Countries. *European Journal of Population*, 35(3), 563–586. <https://doi.org/10.1007/s10680-018-9492-2>
- Johansen, M. (2019, 14. november). *Derfor vil hun aldri ha barn*. Dagbladet. <https://www.dagbladet.no/kjendis/derfor-vil-hun-aldri-ha-barn/71820541>
- Kraval, Ø. & Rindfuss, R. R. (2008). Changing relationship between education and fertility: a study of women and men born 1940 to 1964. *American Sociological Review*, 73(5), 854–873. <https://doi.org/10.1177/000312240807300508>
- Lappegård, T. (2006). *Studies on Fertility and Childcare in Contemporary Norway: Register Analysis*. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.
- Lappegård, T. & Dømmermuth, L. (2015). Hvorfor faller fruktbarheten i Norge? *Økonomiske analyser*, 34(4), 36–47.
- Lappegård, T. & Rønsen, M. (2013). Socioeconomic Differentials in Multi-partner Fertility among Norwegian Men. *Demography*, 50(3), 1135–1153. <https://doi.org/10.1007/s13524-012-0165-1>
- Lappegård, T., Rønsen, M. & Skrede, K. (2011). Fatherhood and Fertility. *Fathering*, 9(1), 103–120. <http://dx.doi.org/10.3149/fth.0901.103>
- Lappegård, T. & Rønsen, M. (2005). The Multifaceted Impact of Education into Motherhood. *European Journal of Population*, 21(1), 31–49. <https://doi.org/10.1007/s10680-004-6756-9>
- Lian, A. (2019, 23. januar). – *Glad for at jeg valgte bort å få barn*. DNB. <https://www.dnb.no/dnbnyheter/no/grunder/glad-for-at-jeg-valgte-bort-a-fa-barn>
- Lindblom, C. (2018). *Jag känner mer ock mer att mitt val är rätt för mig* [Masteroppgave]. Mälardalens Högskola Eskilstuna Västerås.
- Miettinen, A., Rotkirch, A., Szalma, I., Donno, A. & Tanturri, M-L. (2015). Increasing childlessness in Europe: time trends and country differences. *Families and Societies*, 33, 123–134.
- Noack, T. & Østby, L. (1983). *Barnløshet – savn eller ønske? Om ufrivillig og frivillig barnløshet*. SSB.
- Peterson, H. & Engwall, K. (2010). Naturligt barnfrie: Kroppens betydelse i frivillig barnløs positionering. *Tidsskrift för genusvetenskap*, 3.
- Peterson, H. & Engwall, K. (2015). Missing Out on the Parenthood Bonus? Voluntary childless in a ‘child-friendly’ Society. *Journal of family and economic issues*, 37(4), 540–552. <https://doi.org/10.1007/s10834-015-9474-z>

- Rønsen, M. & Skrede, K. (2010). Can public policies sustain fertility in the Nordic countries? Lessons from the past and questions for the future. *Demographic Research*, 22(13), 321–346. <https://dx.doi.org/10.4054/DemRes.2010.22.13>
- Stein, P., Willen, S. & Pavetic, M. (2014). Couples' fertility decision-making. *Demographic Research*, 30(63), 1697–1732. <https://dx.doi.org/10.4054/DemRes.2014.30.63>
- Skrede, K. (2004). Færre menn blir fedre. *Økonomiske Analyser*, 6, 57–68.
- Veevers, J. E. (1980). *Childless by Choice*. Butterworth & Co.